

**НАУКОВА ФІЛОЛОГІЧНА
ОРГАНІЗАЦІЯ «ЛОГОС»**

**Міжнародна
науково-практична конференція**

**«МОВА, ЛІТЕРАТУРА І КУЛЬТУРА:
АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВЗАЄМОДІЇ»**

11–12 жовтня 2019 р.

м. Львів

УДК 80:316.77(063)

М74

Мова, література і культура: актуальні питання взаємодії :

М74 Матеріали міжнародної науково-практичної конференції: м. Львів, 11–12 жовтня 2019 р. – Львів: ГО «Наукова філологічна організація «ЛОГОС», 2019. – 144 с.

Видається в авторській редакції. Редакційна колегія Наукової філологічної організації «ЛОГОС» не завжди поділяє погляди, думки, ідеї авторів та не несе відповідальності за зміст матеріалів, наданих авторами для публікації.

У виданні зібрані тези, подані на міжнародну науково-практичну конференцію «Мова, література і культура: актуальні питання взаємодії».

УДК 80:316.77(063)

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. ЗАСОБИ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Левченко Т. М.

ДІАЛЕКТНА ЛЕКСИКА В МОВІ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ 6

Поспілько І. М.

ДЕКОДУВАННЯ АНГЛОМОВНИХ ТЕКСТІВ ЕКОЛОГІЧНОЇ РЕКЛАМИ 10

СЕКЦІЯ 2. ТЕОРІЯ ЛІТЕРАТУРИ, ПОРІВНЯЛЬНЕ ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Гаврилюк О. М.

КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ ЦЕНТРАЛЬНИХ ОБРАЗІВ РОМАНІВ
«ХМАРИ» І. НЕЧУЯ-ЛЕВИЦЬКОГО ТА «МІСТО» В. ПІДМОГИЛЬНОГО 17

Примоченко А. Ю.

МІФОПОЕТИКА ЯК ФУНДАМЕНТ УКРАЇНСЬКОГО
ФЕНТЕЗІЙНОГО РОМАНУ ДАРИ КОРНІЙ І ТАЛИ ВЛАДМИРОВОЇ
«КРИЛА КОЛЬОРУ ХМАР»..... 21

Хайруліна Н. Ф.

ПРОСТОРОВО-ЧАСОВИЙ КОНТИНУУМ РЕАЛІЗАЦІЇ МОДЕЛІ
«ЖИТТЯ-ЯРМАРОК» У ПРОЗОВОМУ ДОРОБКУ
В. ТЕКЕРЕЯ ТА І. ФРАНКА..... 26

СЕКЦІЯ 3. ЛІТЕРАТУРА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Лозенко В. В.

СПЕЦИФІКА СТВОРЕННЯ ЖІНОЧИХ ОБРАЗІВ В ОПОВІДАННІ
«ПАДІННЯ ЕДВАРДА БЕРНАРДА» В. С. МОЕМА..... 31

Мікуліч О. Г.

ДОСЛІДЖЕННЯ ЖАНРУ ФЕНТЕЗИ НА ПРИКЛАДІ НОВЕЛИ
А. САПКОВСЬКОГО «ВІДЬМАК»..... 32

СЕКЦІЯ 4. ЗАГАЛЬНЕ, ПОРІВНЯЛЬНО-ІСТОРИЧНЕ, ТИПОЛОГІЧНЕ МОВОЗНАВСТВО

Донець П. М.

СПЕЦИФІКА ВІСВІЩЕННЯ ТРАНСГУМАНІЗМА В РАННЕМ ТВОРЧЕСТВЕ
ОЛЕСЯ БЕРДНИКА (ЛЕКСИКО-СТИЛИСТИЧЕСКИЙ АСПЕКТ)..... 37

Лешко Т. В.

АВТОРСЬКА МОДАЛЬНІСТЬ ПРОФЕСІЙНОГО ДИСКУРСУ:
КОНТРАСТИВНИЙ АНАЛІЗ АНГЛІЙСЬКОГО
ТА УКРАЇНСЬКОГО ДИСКУРСУ..... 40

Степанов А. В.

ГЕНЕЗА, РОЗВИТОК І СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ «СЕМАНТИЧНА ДЕРИВАЦІЯ» 44

СЕКЦІЯ 5. ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ПЕРЕКЛАДУ

Петренко Д. М.

ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ ПРАГМАТИКИ ТЕКСТІВ
АСТРОЛОГІЧНОГО ДИСКУРСУ..... 48

Тишакова Л. Т. ТРАНСФОРМАЦІЙНО-СЕМАНТИЧНА МОДЕЛЬ ПЕРЕКЛАДУ ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ НА РІДНУ	51
---	----

СЕКЦІЯ 6. МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ

Коваль Н. Є., Копач М. І. ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АНГЛОМОВНОГО І УКРАЇНОМОВНОГО ДІЛОВОГО ДИСКУРСУ	56
Митник М. Л., Коваль Н. Є. ФУНКЦІЇ ЮРИДИЧНОГО ДИСКУРСУ	60

СЕКЦІЯ 7. УКРАЇНСЬКА МОВА ТА ЛІТЕРАТУРА

Бригида О. О. КОНЦЕПТ ЧАС ЯК ВИРАЗНИК СТЕНІЧНИХ ЕМОЦІЙНИХ СТАНІВ У ПОЕТИЧНІЙ ТВОРЧОСТІ М. ВІНГРАНОВСЬКОГО	65
Волкова Н. П. ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ПРИНЦИПІВ ПРОБЛЕМНОГО НАВЧАННЯ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	68
Головичов С. А. ДО ПИТАННЯ ПРО ЗАСТАРІЛУ ЛЕКСИКУ В УКРАЇНСЬКОМУ ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ	72
Громко Т. В. БУДІВЕЛЬНА ЛЕКСИКА ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКОГО АРЕАЛУ НА ЗАГАЛЬНОСЛОВ'ЯНСЬКОМУ ТЛІ	75
Давиденко В. М. ЕЛЕМЕНТАРНІ СКЛАДНОСУРЯДНІ РЕЧЕННЯ У ПОЕЗІЇ СЕРГІЯ ЖАДАНА.....	77
Дворницька А. Ю. СЕМАНТИКА Й ПРАГМАТИКА: ДО ПРОБЛЕМИ СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ.....	81
Дмитренко К. А. «ВІЧНІ ОБРАЗИ» У ПОЕЗІЯХ І. МАЛКОВИЧА.....	85
Маркуляк Л. В. ПОЕТИЧНИЙ СВІТ ЛЕОНІДА КИСЕЛЬОВА	87
Мартос С. А. СЛОВОТВІРНІ ПРОЦЕСИ В СУБМОВІ РЕДАКТОРІВ.....	90
Тендітна Н. М. ПОЕТИКА СМЕРТІ У ПОВІСТІ-КАЗЦІ Ю. ВИННИЧУКА «МІСЦЕ ДЛЯ ДРАКОНА».....	94
Топчий Л. М. МЕДІА-НАЗВИ: ТИПОЛОГІЯ, ФУНКЦІЇ, ЗАСОБИ АКТУАЛІЗАЦІЇ	97
Чубань Т. В., Кардаш Л. В. СКЛАДНЕ РЕЧЕННЯ З СЕМАНТИЧНОГО І СТРУКТУРНОГО ПОГЛЯДІВ	101
Шарагіна О. В. ПОЕТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ СТАРОЗАВІТНІХ ТА НОВОЗАВІТНІХ БІБЛІЙНИХ МОТИВІВ У РЕЛІГІЙНОМУ КОДІ «ТИХОЇ ЛІРИКИ».....	104

СЕКЦІЯ 8. РОМАНСЬКІ, ГЕРМАНСЬКІ ТА ІНШІ МОВИ І ЛІТЕРАТУРА

Бондаренко А. Є. СИНТАКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КАЗКИ НІЛА ГЕЙМАНА «КОРАЛІНА»	109
Гусейнова Э. Э. РАЗЛИЧИЯ ОТРАЖАЮЩИЕ ФАУНУ В ЛЕКСИКЕ ОГУЗСКОЙ ГРУППЫ ТЮРКСКИХ ЯЗЫКОВ	113
Дегтярьова В. І. МЕТАМОРФОЗА ОБРАЗУ АВТОРА В РОМАНІ «СПОКУТА» ІЄНА МАК'ЮЕНА.....	115
Деде Ю. В. ФОРМУЛЮВАННЯ ВИСЛОВЛЮВАНЬ НЕЗГОДИ, ВІДМОВИ ТА КРИТИКИ У ПОМ'ЯКШУВАЛЬНІЙ МОДАЛЬНІЙ УПАКОВЦІ	119
Зуброва О. А., Зарічна А. М. ЗАСОБИ СТВОРЕННЯ ОБРАЗУ ЛОНДОНА В ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ ХІХ – ХХІ СТ.....	122
Клочак І. В. НІМЕЦЬКІ ДІЄСЛОВА ЗІ ЗНАЧЕННЯМ ПСИХІЧНОГО ВПЛИВУ	126
Коврова М. О. ЛІНГВОКУЛЬТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ СЛОВЕСНИХ ОБРАЗІВ В АВСТРАЛІЙСЬКИХ ТА НОВОЗЕЛАНДСЬКИХ ПОЕТИЧНИХ ТЕКСТАХ	128
Петрина М. Я. ГЕНЕЗА ПОНЯТТЯ «КАТАСТРОФІЗМ» У ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВІ.....	131
Топчий О. Ю. АНТОНІМІЧНІ ЛЕКСЕМИ <i>BLACK</i> ТА <i>WHITE</i> У СКЛАДІ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ.....	136
Хомішина А. В. ОЗНАКИ СТИЛІВ АВТОРА: ФОРМАЛЬНІ ПАРАМЕТРИ, ТЕМАТИЧНІ КЛАСИ СЛІВ	139

німих народів не було» [2, с. 250). Цій поезії співзвучна поезія «Не дайте, щоб заснула край коня». Поет стилізує вірш під народну пісню із широкою палітрою народнопісенних образів-символів, за допомогою яких підсилюється мотив збереження тисячолітньої спадщини.

Остання поезія збірки Леоніда Кисельова «Тільки двічі живемо» має назву «Осінь». На перший погляд, невеличкий катрен. Насправді ж, у ньому вмираючий поет відтворює світ у двох часопросторах: дійсне і вічне. Зображений поетом осінній пейзаж одухотворений, він є топосом поетової душі. Природа для поета символізує своєрідного вчителя, посередника між земним світом і світом небесним. Тому поет вчиться «ставленню до життя в осінніх коників. що завтра загинуть» [2, с. 277]. І ці уроки, які він взяв, були сповнені найвищої правди – Любові до людей.

Список використаних джерел:

1. Дзюба Іван. «Леонід Кисельов з другої половини двадцятого віку» // Кисельов Леонід. Тільки двічі живемо. Вірші. Проза. Спогади про поета. – К.: вид-во художньої літератури «Дніпро», 1991. – С. 9–30.
2. Кисельов Леонід. Тільки двічі живемо. Вірші. Проза. Спогади про поета. – К.: вид-во художньої літератури «Дніпро», 1991. – 413 с.

Мартос С. А.
*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри української мови
Херсонський державний університет
м. Херсон, Україна*

СЛОВОТВІРНІ ПРОЦЕСИ В СУБМОВІ РЕДАКТОРІВ

Професійні соціолекти – це додаткові до основної форми існування мови лексичні системи, властиві представникам певних професій та роду діяльності. Професійні субмови виникають у результаті взаємодії самої мови з таким соціальним чинником, як професійне членування суспільства, але, виникнувши в результаті взаємного впливу як суспільного, соціального чинника, так і власне лінгвістичного, професійна лексика стає потім надбанням самої мови.

Л. Ставицька стверджує, що «всі соціально-професійні групи продукують жаргонні назви, але не всі однаковою мірою здатні розривати шкаралушу професійно-групової замкненості і ставати надбанням інтержаргону, розмовної мови, міського сленгу тощо» [2, с. 57]. Професійні жаргонізми, яким судилось стати «на слуху», улитися в ширші страти, як

правило, є належністю відносно відкритих соціально-професійних груп, до яких уналежнюємо й працівників ЗМІ.

Працівники мас-медіа поділяються на різні вузчі спеціальності: журналісти, телеведучі, редактори тощо. Кожна із них має особливі номінації на позначення тих понять, із якими вони пов'язані. Редактор – це особа, яка здійснює редагування (складає, перевіряє і виправляє зміст) видання (книги, журналу, газети тощо). Редактор займається не тільки обробкою авторських матеріалів, переробляє у відповідний формат того чи іншого ЗМІ або книжкового видавництва. До обов'язків редактора належить і така робота, як розподіл авторських завдань і контроль за їх своєчасним і якісним виконанням, популяризації компанії, в якій він працює.

Специфіка кожного соціолекту виявлена насамперед на рівні лексики, фразеології та словотвору. Мета нашої статті – проаналізувати словотвірні процеси, які відбуваються в субмові редакторів як представників ЗМІ.

Словотворення жаргонно-сленгових страт рухливе, у його системі закладені великі потенції, реалізація яких практично необмежена. У професійних субмовах словотвірні процеси протікають так само, як і в літературній мові, оскільки мовець об'єктивно спирається на базову мовну систему, включаючи загальновоживану літературну лексику, і водночас колективний мовний розум постійно й неуклінно прагне до оновлення, до творчості, піддаючи «очудненню» різноманітні поняття й номінації на їх позначення.

Твірними основами для професійних соціолектизмів виступають лексичні одиниці літературної мови (*баня* «заголовок або шапка тексту»; *вдова* «перший рядок на новій сторінці, який є останнім рядком абзацу чи заголовка»; *квартирка* «заголовок, врізаний у текст»; *цвях* «ударний матеріал у тексті»), іншомовні слова (*більд* «більд-редактор, спеціаліст у редакціях газет та журналів, що займається підбором ілюстрацій»; *дедлайн* «здача в друк»; *едитор* «редактор»), розмовні одиниці (*врізка* «виділення в тексті рамкою або іншим шрифтом головного моменту»; *добойка* «доповнення до статті»; *розгортка* «розверстаний великий за обсягом матеріал «стояками» в центрі двох суміжних полос, роз'єднаний середником»), а також жаргонізми (*баландер* «автор слабкого матеріалу» від *баланда* 1) «в'язнична юшка, рідка їжа в колонії» (кримінальний жаргон); 2) «будь-яка несмачна, невисокої якості страва» (жаргонізована розмовна мова); 3) «неправдива інформація, плітки» (кримінальний жаргон, жаргонізована розмовна мова); *борзописець* «журналіст, який пише багато, але погано» від *борзий* «нахабна, нав'язлива людина» (жаргонізована розмовна мова)).

Словниковий склад мови перебуває в постійному русі й динаміці, він активно поповнюється новими лексико-фразеологічними одиницями. Це стосується також мовного субстандарту. Одним із прийомів поповнення

словникового складу мови нестандартною лексикою є семантична деривація, у результаті якої відбувається розширення смислового обсягу слова, літературного стандарту за рахунок появи в ньому просторозмовного лексико-семантичного варіанта.

Використання наявних у мові номінативних засобів для повторного найменування демонструє соціальність мови, яка охоплює всі її рівні, передусім лексику. Необхідність застосування вторинної номінації детермінована соціальним замовленням носіїв цієї мови. Вторинна номінація побудована переважно на асоціативних зв'язках, відношеннях, уявленнях, які виникають у носіїв мови через необхідність називання чогось у навколишній дійсності шляхом уже існуючих у мові лексичних засобів.

Механізм переносу значень чи найменування семантичної деривації, тобто поява у слів нових значень, може бути описаний на підставі тих семантичних ознак слова, що уможливають його застосування до нових явищ і предметів. Як і у випадку поетичної словотворчості, творення нових жаргонно-сленгових слів відбувається на основі образного зближення значення слів, установлення схожості, уподібнення, порівняння, аналогії (метафора), суміжності понять, називання предметів за однією з його ознак (метонімія), використання більшого в значенні меншого, цілого в значенні частини й навпаки (синекдоха).

У субмові редакторів наявна значна група метафоризованих одиниць, які виникли на основі подібності: а) форми (*простирадло* «велика газетна замітка»; *цегла* «стаття великого об'єму»; *шапка* «загальний заголовок (часто із підзаголовком) у газеті»); б) функції (*бомба* «гарний матеріал у тексті»; *гуца* «основний матеріал тексту»; *психотерапевт* «співробітник редакції, який вислуховує скаржника»; *консерви* «старі сюжети, минулих випусків»; *портфель* «архів, в який складається уся інформація, що не потрапила до номеру редакції»; *холодильник* «архів заготовок некрологів»); в) будови (*вдова* «перший рядок на новій сторінці, який є останнім рядком абзацу чи заголовка»; *вікно* «середній за розміром матеріал, розміщений на дві-три колонки однакової висоти, найчастіше у верхньому правому чи лівому кутах полоси, відбитий від решти текстів світлими рамками»; *горіще* «верхня частина газетної сторінки»; *ноги* «службові відомості, які пишуться внизу на останній шпальті (адреса, телефони, координати, дирекція, видавництво тощо»).

Різновидом метафоризації дослідники [1] вважають антономазію – використання власних імен у загальному значенні. Перехід власної назви в загальну зумовлений звуковою й асоціативною мотивацією. Звукова мотивація ґрунтується на омонімії форм сленгової одиниці й оніма, які створені засобом існуючих у мові готових моделей оніма. Суть асоціативної мотивації в тому, що певний образ з якихось причин переосмислений у певний тип і перенесений на групу осіб, предметів, явищ.

У субмові редакторів це, наприклад, *буратіно* «текст, який потрібно виправити»; *іван іваничі* «автори листів до редакції».

Особливість афіксації при утворенні субстандартної лексики полягає у використанні розмаїтого репертуару словотворчих засобів. Серед них виділені такі, які непродуктивні або взагалі нефункціональні в літературній мові, як належність словотвору розмовної, просторозмовної мови, арго тощо. Існують і особливі, штучні суфікси, які насамперед привертають до себе увагу дослідників жаргонного словотвору, а спільні для літературної мови і мовного субстандарту афікси лишаються поза увагою дослідників. Носії соціальних діалектів, зокрема й редактори, надають перевагу окремим словотворчим формантам, більшість яких спеціально призначена для вираження стилістичного зниження, згрубілості з конотаціями зневаги, напр.: -ух(а), -он, -ак (-як), -аг (-яг), -ур (-юр) тощо (*автура* «автори»; *бодяга* «замовний матеріал з відтінком чорного піару»; *стояк* «спосіб розміщення великого за обсягом матеріалу у верхні частині полоси на 3-4 колонки, здебільшого до «підвалу» або на 2/3 полоси»; *чорнуха* «чорний піар»).

Продуктивним способом творення професіоналізмів редакторів є усичення (скорочення) основи слова. Популярність і продуктивність подібних утворень зумовлена їх стислістю й динамічністю, поцінованими в сучасному житті. Закон економії мовних зусиль – універсальна закономірність усної мови, посилена в мовному субстандарті, усичена форма слова заощаджує час і дозволяє (іноді на шкоду ясності) передати більше інформації. Скорочені лексеми у субмові редакторів – це переважно іменники, усичені лексичні одиниці літературної мови, а також сленгові слова, які отримують нове категоріальне або модифікаційне значення, наприклад: *деза* «дезінформація»; *кор* «кореспондент»; *генерал* «генеральний директор»; *пенс* «пенсіонер»; *більд* «більд-редактор, спеціаліст у редакціях газет та журналів, що займається підбором ілюстрацій».

Абревіація в літературній мові – продуктивний спосіб компресії багатослівних назв, особливо установ, організацій (громадських, державних), вищих і середніх навчальних закладів тощо. У субмові редакторів також наявні такі одиниці: *ВПС* (великий політичний сюжет) «розгорнутий аналітичний матеріал»; *ОБС* (одна бабка сказала) «інформація, заснована на плітках або взята «зі стелі».

Отже, семантична деривація поповнює словниковий склад професійної субмови редакторів. Метафоричність у процесі формування соціолекту є одним з основних методів мовної творчості. Традиційні морфологічні способи творення – афіксація, усичення основи, абревіація – відзначаються продуктивністю у соціально-професійному діалекті редакторів як працівників мас-медіа.

Список використаних джерел:

1. Ермакова О.П. Семантические процессы в русском молодежном жаргоне. Поэтика. Стилистика. Язык и культура. Памяти Т.Г. Винокур. М.: Наука, 1996. С. 190–198.
2. Ставицька Л. Проблеми й аспекти вивчення жаргонної лексики: Соціолінгвістичний аспект. *Українська мова*. 2001. № 1. С. 55–68.

Тендітна Н. М.
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри української мови та літератури
Донбаський державний педагогічний університет
м. Слов'янськ, Донецька область, Україна

ПОЕТИКА СМЕРТІ У ПОВІСТІ-КАЗЦІ Ю. ВИННИЧУКА «МІСЦЕ ДЛЯ ДРАКОНА»

За жанром твір Ю. Винничука «Місце для дракона» визначають як повість-казку. Але проблеми, які порушує письменник, виходять далеко за рамки жанру. Про це говорить і один із виконавців ролі Дракона – Дмитро Весельський: «...обожнюю дитячу літературу... Особливо ту, котра дитяча лише за формою. Коли автор розмовляє з юним читачем на рівні, поважаючи його. Коли автор, не боячись бути відвертим та прямим, лише мову обирає ту, що зрозуміла дитині, а в неї закладає дуже важливі смисли та сенси» [2]. Однією з таких тем у творі постає поетика смерті, через яку Ю. Винничук ставить запитання до своїх читачів і сподівається на відповідь: «Чи настав же ж у князівстві мир та спокій після вбивства дракона?» Розглянемо основні складові цієї дилеми.

Уже на початку твору автор намагається переконати читача в істині, що передбачає щасливе існування лише після чиеїсь смерті: «Так і оголосіть: хто переможе дракона – пошлюбить князівну і сяде на престолі» [1, с. 238]. При цьому причина загибелі стає абсолютно невмотивованою: «А так – ні за що» [1, с. 240]. Хоча ні, вирішальну роль відіграє, усе таки, приналежність головного героя: «Ти – дракон. Цього досить» [1, с. 241], бо «...дракони мусять нести лише смерть і руїну, бо на те вони й створені» [1, с. 266]. Смерті підлягає кожен, хто підходить під це визначення, незалежно від поведінки: «І дарма – чинить воно руйнації чи так от, як ти, книги почитує, – мусить бути убите» [1, с. 241]. І хоча мешканці апелюють при цьому божими заповідями: «На все воля Божа» [1, с. 240], одночасно з цим ними ж і нехтують: «І що з того?.. Я тобі вірю... Але це протиприродно» [1, с. 240]. Бо над ними тяжіє таке «поняття», як звичай,